
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

УДК[0378.147Ж371.13](410)

І. В. Козаченко

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ. ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті схарактеризовано особливості системи підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Великій Британії. Визначено позитивний британський досвід та шляхи впровадження цього досвіду в систему підготовки майбутніх педагогічних кадрів в Україні. Розкрито суть поняття «система». Простежено основні стратегічні цілі мовної політики держави в документі «Мова для всіх. Мова для життя», підготовленому Міністерством освіти Англії у 2002 році. Досліджено основні механізми та інструментарій для впровадження нових стратегій у життя на різних рівнях. Відмічено, що професія вчителя іноземної мови не користувалася великою популярністю у Великій Британії, що було зумовлено домінуванням у Європі й світі англійської мови. Установлено, що професійний розвиток учителів іноземних мов забезпечується спеціальними інституціями. Схарактеризовано зміст курсу базової підготовки вчителів іноземної мови. Виявлено, що система підготовки вчителя складається з п'яти циклів: початкового (довузівського); перехідного (неповна вища освіта); базового (вища освіта, здобуття першого наукового ступеня та диплома вчителя) та двох післядипломних форм безперервної освіти: магістра педагогічних наук; доктора педагогічних наук.

Ключові слова: система підготовки; вчитель іноземних мов; Велика Британія; зміст професійної підготовки; вищі навчальні заклади.

Козаченко И. В. Подготовка учителей иностранных языков в Великобритании. Положительный опыт для Украины. *В статье охарактеризованы особенности системы подготовки будущих учителей иностранных языков в Великобритании. Определены положительный британский опыт и пути внедрения этого опыта в систему подготовки будущих педагогических кадров в Украине. Раскрыта суть понятия «система». Прослежены основные стратегические цели языковой политики государства в документе «Язык для всех. Язык для жизни», подготовленном Министерством образования Англии в 2002 году. Исследованы основные механизмы и инструменты для внедрения новых стратегий в жизнь на разных уровнях. Отмечено, что профессия учителя иностранного языка не пользовалась большой популярностью в Великобритании, что было обусловлено доминированием в Европе и мире английского языка. Установлено, что профессиональное развитие учителей иностранных языков обеспечивается специальными институтами. Охарактеризованы содержание курса базовой подготовки учителей иностранного языка. Выведено, что система подготовки учителя состоит из пяти циклов: начального (доуниверситетского) переходного (неполное высшее образование); базового (высшее образование, получение первой научной степени и диплома учителя) и двух последипломных форм непрерывного образования: магистра педагогических наук; доктора педагогических наук.*

Ключевые слова: система подготовки; учитель иностранных языков; Великобритания; содержание профессиональной подготовки; высшие учебные заведения.

Kozachenko I. V. Teacher training of foreign languages in Great Britain. Positive experience for Ukraine. *In the article feature the system of preparation of future teachers of foreign languages in Great Britain are characterized. Certainly positive Britannic experience and ways of introduction of this experience is in the system of training of future pedagogical department in Ukraine.*

Essence of concept «system» is exposed. The primary strategic purposes of linguistic policy of the state in a document «Language for all. Language for life», to geared-up Department of education of England in 2002 years are traced. Investigational basic mechanisms and tool for Investigational basic mechanisms and tool for introduction of new strategies in life on different levels. It is marked, that the profession of teacher of foreign languages did not use large popularity in Great Britain, that it was predefined prevailing in Europe and world English language.

Set, that professional development of teachers of foreign languages is provided special departments. It is discovered that the system of preparation of teacher consists of five cycles: initial (pre-university); transitional (incomplete higher education); base (higher education, receipt of the first scientific degree and to the diploma of teacher) and two postgraduate forms of continuous education: master's degree of pedagogical sciences; doctor of pedagogical sciences. It is marked, that professional preparation of future teachers of foreign language place is taken in universities of Great Britain after the three-cycle system: bachelor, magistracy and graduate school.

Keywords: *foreign languages, Great Britain, teachers of foreign languages. the system of teacher training.*

Євроінтеграційні процеси в системі сучасної освіти в Україні сприяють посиленню уваги до рівня підготовки педагогічних кадрів. Особливо гостро це питання постає в системі підготовки майбутніх учителів іноземних мов, які повинні творчо мислити, працювати із суспільством та в суспільстві, сприяти мобільності його членів і їх співпраці з країнами Європи, здійснювати міжкультурну комунікацію як засіб розуміння ментальної своєрідності різних народів і формування поваги до них, поєднувати обізнаність про різноманітність культур студентів з різних країн, ефективно співпрацювати із закладами педагогічної освіти й іншими партнерами. Сьогодні вищі навчальні заклади повинні створити сприятливі умови для вивчення іноземних мов як мов міжнародного спілкування з метою досягнення випускниками рівня B2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (лист Міністерства освіти і науки України № 1/3-120 від 11.03.2015 р.).

Питання професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземних мов у Великій Британії є багатомірним та різноаспектним. Такі українські вчені, як О. Леонтєва, А. Парінов, А. Сбруєва, Н. Яцишин, В. Базуріна, Ю. Кіщенко досліджували історію та сучасні трансформаційні зміни в системі педагогічної освіти; реформування вищої педагогічної освіти в Англії; професійну педагогічну підготовку вчителів у Великій Британії; підготовку й перепідготовку вчителів іноземних мов Великої Британії, формування педагогічної майстерності вчителів в Англії й Уельсі.

У зарубіжній науковій літературі проблема підготовки майбутніх учителів іноземних мов висвітлена в працях А. Vuabeng, В. Campos, С. Green Grummer, D. Kallos, J. Stephenson та ін. До скарбниці передової вітчизняної теорії і практики увійшли філософсько-педагогічні, теоретичні й методичні ідеї, концепції, міркування численних представників педагогіки Великої

Британії, таких як Т. Atkinson, М. Brius, М. Hawley, S. Kheiword, S. Maklafin, S. Maklor, A. Mur, Dg. Sait, Y. Tejlor.

Завдання дослідження: 1) розглянути й розкрити особливості підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Великій Британії; 2) подати позитивний британський досвід, що може бути використаний в Україні.

Становлення освіти Великої Британії відбувалось відповідно до особливостей діяльності соціально-політичних інституцій держави та отримання англійською мовою статусу державної. Основи професійної підготовки учителів іноземної мови змінювалися в контексті підвищення соціальних цінностей розвитку суспільства, поширення інтеграційних процесів, формування позитивного досвіду щодо синтезу класичного й інноваційного підходів до підготовки, зміни функцій підготовки.

Система вищої освіти Великої Британії – одна з найстаріших у Європі. Оксфордський і Кембриджський університети функціонують з початку XIII століття. Проте до початку XX століття ця система була представлена десятком університетів з дуже невеликою кількістю студентів. У XX ст. були відкриті близько 30 університетів і майже 800 ВНЗ інших типів (коледжів і технологічних інститутів, політехнічних інститутів, педагогічних коледжів, що дотують і нині) з платним навчанням [1: 217].

У документі, підготовленому Міністерством освіти Англії в 2002 році «Мови для всіх: мови для життя», визначаються основні стратегічні цілі мовної політики держави:

- підвищення рівня викладання і вивчення іноземних мов, що передбачає, зокрема, забезпечення можливостей й умов для електронного навчання;

- упровадження системи визначення й заохочення до знання мов фахівцями в різних галузях культури;

- збільшення кількості людей, що вивчають мови у вищій школі, і подальшій освіті через стимулювання потреб користування мовами, розвиток віртуальних мовних спільнот та заохочення роботодавців до підтримки мовної освіти [2].

У документі також пропонуються механізми й інструментарій для впровадження нових стратегій у життя на різних рівнях:

- інтеграція мовної освіти в шкільні програми з раннього віку та відведення вивченню сучасних мов ключової позиції в середній школі;

- посилення ролі мовних коледжів (Specialists Language Colleges) та збільшення їх кількості;

- підвищення якості та різноманітності навчальних матеріалів у режимі он-лайн, поширення співпраці з іншими країнами в галузі мовної освіти, утворення віртуальних мовних спільнот по всій країні;

- розробка нових програм професійної підготовки вчителів іноземних мов [3: 409-546].

Учителі іноземних мов мають можливість користуватися службою «Curriculum Online», яка забезпечує доступ до якісних електронних матеріалів з урахуванням міжкультурних зв'язків і стимулює розробку навчальних матеріалів викладачами й студентами.

Зазначені вище дескриптори програми «Мови для всіх: Мови для життя» доводять, що професійна підготовка вчителів іноземних мов має стратегічне значення для підготовки освітньої системи країни до змін у сфері мов і культур. Діяльність викладачів іноземних мов спрямована на те, щоб допомогти студентам зрозуміти навколишній світ, спілкуватися через лінгвістичні та культурні кордони й відігравати активну роль на багатьох рівнях у міжнародному контексті.

У системі педагогічної освіти Великої Британії надзвичайно важливу роль відіграє Агенція з підготовки вчителів, основними функціями якої є створення закладів педагогічної освіти, фінансування програм підготовки, сприяння підвищенню престижу педагогічної професії, здійснення дослідницької роботи, спрямованої на вдосконалення системи підготовки педагогів. У країні існує два основні варіанти підготовки вчителів. Перший – навчання в чотирирічних багатопрофільних коледжах, яке завершується присудженням ступеня бакалавра педагогіки чи мистецтв (передбачається вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу). Другий – трирічне навчання в університеті на здобуття ступеня бакалавра (для майбутніх учителів англійської мови – на спеціальностях англійська мова та література тощо) та проходження однорічного курсу професійно-педагогічної підготовки в школах чи інститутах педагогіки при університетах. Незважаючи на критику багатьма вченими поверховості однорічної підготовки, спричиненої обмеженістю в часі, цей варіант отримання кваліфікації вчителя є поширеним [4: 138].

Як зазначав J. Brunner, професія вчителя іноземної мови не мала великої популярності у Великій Британії, що було зумовлено домінуванням у Європі й світі англійської мови. За результатами дослідження 2005 року 62% жителів країни не володіли жодною іноземною мовою, 38% знають одну іноземну мову, 18% і 6% відповідно можуть спілкуватися двома і трьома іноземними мовами [5: 103].

В останнє десятиріччя в Євросоюзі спостерігається зростання ролі французької, німецької, італійської та іспанської мов, що спонукає британців активно їх вивчати.

У Великій Британії сформувалася певна структура закладів, які здійснюють підготовку педагогічних кадрів, а саме:

- чотирирічні інститути й коледжі вищої освіти (Institutes and Colleges of Higher Education);
- однорічні інститути педагогіки при університетах (Institutes of Education of Universities),
- дворічні факультети педагогіки при політехнічних інститутах (Polytechnic Departments of Education);
- чотирирічні школи сценічного мистецтва (Central Schools of Speech and Drama);
- дворічні технічні коледжі (Colleges of Education Technical).

Зміст курсу базової підготовки вчителів іноземної мови складається із циклу психолого-педагогічних дисциплін, спеціально-предметної

підготовки та педагогічної практики. Навчальні програми циклу психолого-педагогічних дисциплін складаються з таких навчальних предметів як педагогіка, історія та психологія освіти, теорія навчальної діяльності, методика викладання іноземної мови, сучасні освітні технології, організація навчального процесу, психолого-педагогічні спецкурси. Спеціально-предметна підготовка включає дисципліни: сучасні лінгвістичні науки, іноземні мови (німецька, французька, іспанська), стилістика, порівняльна типологія [6: 430].

Кожен студент забезпечується пакетом навчальних матеріалів, який включає: програму навчання зі змістом матеріалу, необхідного для засвоєння; пояснювальну записку; спеціально розроблені підручники та робочі зошити; друквані матеріали (таблиці, ілюстрації, схеми); аудіозаписи та відеозаписи, CD-ROM та програмне забезпечення; розклад телепрограм та радіопередач на національних мережах; матеріали для самоперевірки та самооцінювання знань; навчальний план курсу з датами початку та закінчення вивчення різних компонентів курсу, кінцевого терміну складання домашніх завдань, іспитів після закінчення курсу, консультацій, підготовки та захисту портфоліо тощо.

Система підготовки вчителя складається з п'яти циклів: початковий (довузівський); перехідний (неповна вища освіта); базовий (вища освіта, здобуття першого наукового ступеня та диплома вчителя) та дві післядипломні форми безперервної освіти: магістр педагогічних наук; доктор педагогічних наук. На початку 90-х років відповідно до документів про реформу педагогічної освіти підготовка вчителя почала здійснюватися диференційовано з двох профільних спеціальностей — для вчителя старшої середньої школи та трьох — для вчителя початкової школи. Зберігаються особливості в концептуальних підходах: академічний напрям для підготовки вчителя старшої середньої школи та методико-виховний — початкової школи. Поряд із традиційною чотирирічною стаціонарною формою підготовки вчителя в 90-х роках у Великій Британії набули поширення багаторівнево-ступеневі типи підготовки «ліцензованого» та «артикульованого вчителя». Обидва типи підготовки відкривають доступ до вчительської професії випускникам університетів і політехнічних інститутів: цим забезпечується безперервний характер освіти та можливість перекваліфікуватися відповідно до соціальних запитів.

Професійна підготовка майбутніх учителів іноземної мови в університетах Великої Британії відбувається за трицикловою системою: бакалаврат, магістратура й аспірантура. На рівні бакалаврату основна увага зосереджена на загальній соціально-гуманітарній підготовці й вивченні фахово-орієнтованих дисциплін. В усіх циклах велику цінність має практична підготовка студентів (їй відведено близько третини навчального часу). В університетах Великої Британії домінують стаціонарна та дистанційна форми навчання. Графік навчальних занять формується з урахуванням індивідуальної навчальної програми підготовки студента. Дистанційне навчання потужно підкріплене системою пакетів навчально-методичних завдань, які скеровують студента в потрібне русло подальшої діяльності. Інтенсивно застосовують

активні методи навчання. Такі методи забезпечують моделювання професійних ситуацій, формування вмінь і навичок вирішення задач, розвивають креативне мислення [7: 12-17].

Після закінчення університетського курсу професійної підготовки випускники отримують кваліфікацію на рівні бакалавра, диплом або сертифікат у галузі освіти. У разі проходження підготовки на базі школи надається статус кваліфікованого вчителя (Qualified Teacher Status).

Деякі британські вищі заклади освіти також включають до професійної підготовки вчителів іноземних мов аспекти інтеркультурної або соціокультурної педагогіки. Навчання за кордоном є невід'ємною частиною професійної підготовки британських студентів, зазвичай у рамках проєктів «Foreign Language Assistant».

Поточний і підсумковий контроль якості професійної підготовки вчителів іноземних мов у Великій Британії здійснюється із залученням стандартів, розроблених агенцією педагогічної освіти.

Усі студенти відразу після вступу до коледжу чи університету обов'язково прикріплюються до однієї зі шкіл згідно з контрактом. Види діяльності, до якої залучаються студенти, можуть бути різні, починаючи від функцій допоміжного персоналу до помічника вчителя і вчителя. Саме зв'язок студента зі школою допомагає йому знайти своє місце в шкільному житті, звикнути до атмосфери, у якій йому доведеться працювати, дає можливість спостерігати за дітьми, зрозуміти психологію їх поведінки і з'єднати теоретичні знання, які він отримує в коледжі, з практичними навичками, набутими в школі. З метою запровадження державного контролю за якістю освіти уряд країни створив Комітет з акредитації педагогічної освіти. Особливе місце в професійній підготовці вчителів іноземних мов у Великій Британії відводиться самостійній роботі студентів. Англійські студенти витрачають на неї приблизно стільки ж часу, скільки сумарно займає прослуховування лекційних курсів, участь у практичних заняттях і тьюторіалах. Основною формою самостійної роботи студентів залишається опрацювання наукових джерел в університетських бібліотеках, де знаходиться оригінальна література, що дозволяє поповнити й розширити знання, отримані на лекціях і практичних заняттях. Крім цього, одним із перспективних напрямів оптимізації процесу навчання у вищій школі є програмоване навчання [10: 12-24].

Університети Великої Британії широко впроваджують дистанційну форму навчання, навчальний процес забезпечують комп'ютерними програмами й інтернет-ресурсами. Англійська модель організації практики майбутніх учителів іноземної мови вирізняється наявністю ознайомлюваної практики, що починається з перших днів навчання студентів. Практика студентів складається із серійної практики – без відриву від процесу навчання тривалістю від 1 до 6 днів; блок-практики – у школі з відривом від процесу навчання. Це дає можливість майбутнім учителям аналізувати навчально-виховний процес та брати активну участь у його організації.

Практика майбутніх студентів-педагогів має такі різновиди: пасивна – вивчення роботи різних освітніх установ, загальне ознайомлення з

навчальним процесом, методами проведення виховної роботи; активна – тісний зв'язок методики викладання дисципліни з навчальним планом школи; безпосередня навчально-виховна робота.

Практичний компонент навчання – педагогічна практика – розрахований на довгостроковий тренінг у школах Великої Британії та за кордоном так, що студенти-старшокурсники повинні провести дві третини навчального часу у двох різних школах, працюючи у класах різних етапів навчання. Під час педагогічної практики студенти співпрацюють з учителями-менторами, які також залучаються до планування програм підготовки майбутніх учителів. Це свідчить про особливо тісну партнерську співпрацю викладачів базових шкіл і вищих навчальних закладів освіти Великої Британії [11: 234].

Підготовка вчителів англійської мови у Великій Британії відбувається за двома напрямками – навчання мови як рідної і як іноземної. Методична підготовка майбутніх учителів побудована з урахуванням Національного навчального плану з англійської мови, інновацій у педагогіці й психології та спрямована на розвиток у студентів мовленнєвих умінь (аудіювання, говоріння, читання та письма).

Програма підготовки з англійської мови як рідної розроблена з урахуванням вимог Національного навчального плану, передбачає оволодіння технологією навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності – аудіювання, говоріння, читання та письма. Відповідно до вікових особливостей студентів основна увага в підготовці вчителів приділяється методиці навчання читання. Під час педагогічної практики кожен студент індивідуально працює з окремими учнями й групою учнів, розвиваючи чи оцінюючи їхні уміння читати. У підготовці вчителів англійської мови до роботи в середній школі велике значення надається вивченню літератури. Професійно-методична підготовка в деяких університетах включає ще й додатковий курс методики навчання театрального мистецтва, який навчає студентів використовувати імпровізацію, драматизацію, рольові ігри в професійній діяльності. Ще один вибірковий курс – засоби масової інформації, який знайомить майбутніх учителів з можливостями застосування засобів масової інформації у викладанні англійської мови, а також навчає студентів критично аналізувати й ефективно використовувати матеріали засобів масової інформації [12: 183].

Значна увага в програмах приділяється реалізації індивідуального та диференційованого підходів. Це стосується, передусім, навчання здібних учнів, а також дітей з особливими потребами. Основними формами організації навчання залишаються традиційні для британської вищої школи лекції, семінари, тьюторські заняття. Поширені групові види роботи, обговорення, дискусії, методичні презентації, мікровикладання, планування уявних уроків, аналіз відеозаписів уроків учителів та стажистів тощо [13: 240].

Вищі навчальні заклади Великої Британії також готують учителів французької, німецької, італійської, російської, іспанської, арабської та китайської мов.

Найбільш поширені мови – французька та німецька. Майже всі університети та коледжі готують учителів цих мов, а спеціалістів з арабської та китайської мов готують лише в Лондонському університеті.

Підготовка вчителів французької та німецької мов відбувається в Брайтоні, Брістолі, Кавентрі, Хатфілді, Хадерсфілді, Кінгстоні, Ланкастері, Ліверпулі, Лондоні та в інших містах.

Французька мова стала у Великій Британії мовою дипломатичного й міжнародного спрямування. Учителів французької мови готують також у Королівському коледжі (King's College) при Лондонському університеті. Щоб вступити в цей коледж на відділення французької мови, абітурієнти повинні скласти іспит із цієї мови й мати рівень знань «А» з французької мови. Вони повинні виявити достатній рівень знань також з англійської мови, здійснювати переклади іноземною мовою, скласти прості речення без граматичних помилок і досить швидко читати. Не обов'язковим, але бажаним є перебування у Франції, щоб скласти екзамен рівня «А»: усному мовленню приділяється велика увага. У деяких університетах і коледжах абітурієнтам пропонується вступний мовний тест на переклад.

У Челтенхемському коледжі вищої освіти, що готує вчителів німецької та французької мов, навчальний план складається із циклу суспільно-політичних, загальнокультурних дисциплін, спеціально-предметної підготовки, психолого-педагогічних дисциплін та педагогічної практики. На першому курсі студенти вивчають такі предмети циклу суспільно-політичних загальнокультурних дисциплін, як філософію, філософію освіти, історію Великої Британії, історію освіти, культурологію, медичні науки. Особливий інтерес викликають предмети спеціально-предметної підготовки, а саме: практичний курс французької або німецької мови, практична граматики та історія мови. Історія освіти, загальна психологія, психологія освіти, навчальний план школи, спецкурси – такий перелік предметів психолого-педагогічних дисциплін студентів I курсу.

На основі аналізу соціальної та педагогічної літератури встановлено, що позитивний досвід підготовки вчителів іноземних мов у Великій Британії може бути використаний в Україні у вигляді таких реформаторських змін: посилення уваги до відбору вступників на педагогічні спеціальності з використанням тесту на професійну придатність, введення ознайомчої педагогічної практики в перші тижні навчання майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі; збільшення обсягу самостійної роботи студентів, розширення можливості вибору студентами навчальних предметів за інтересами, продовження терміну проходження педагогічної практики за рахунок скорочення часу для теоретичної підготовки та шляхом інтеграції окремих навчальних курсів; запровадження навчального стажування студентів у країнах, мова яких вивчається; підвищення кваліфікації педагогів-практиків з інноваційною спрямованістю; запровадження системи, при якій усі вищі навчальні заклади України будуть державними, створення гнучкої системи курсів післядипломного навчання, що стане для майбутніх учителів ефективним стимулом до підвищення фахового рівня. Одним із напрямів удосконалення української освітньої системи виступає європеїзація мовної освіти й надання статусу пріоритетної галузі професійній освіті майбутнього вчителя іноземних мов.

Проаналізувавши систему підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Великій Британії, зробимо висновок, що позитивний британський досвід може бути використаний у системі підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні. Аналіз наукової літератури засвідчує, що це сприятиме підвищенню рівня розвитку навчально-виховного процесу й здійсненню міжкультурної комунікації України.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Базуріна В. М.** Професійна підготовка майбутніх вчителів іноземних мов у Великій Британії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Базуріна Валентина Михайлівна. — Житомир, 2006. — 217 с. 2. **Документ** «Мова для всіх. Мови для життя» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.dfes.gov.uk/eydcp. — Назва з екрана. 3. **Bello T.** Improving ESL learners writing skills / T. Bello. — Washington : National Clearinghouse for ESL Literacy Education, 1997. — P. 409–546. 4. **Brown H. D.** Principles of English Learning and Teaching / H. D. Brown. — Englewood Cliffs : Education Foundation, 2006. — 138 p. 5. **Brunner. J. J.** Toward a Theory of Institution Cambridge / J. J. Brunner. — Cambridge : Cambridge U P, 2010. — 103 p. 6. **Бельмаз Я. М.** Професійний розвиток викладачів вищої школи у Великій Британії та США : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Бельмаз Ярослава Миколаївна ; Горл. держ. пед. ін-т інозем. мов. — Горлівка, 2010. — 430 с. 7. **Бобрицька В. І.** Педагогічні умови застосування технології «case-study» у вищих навчальних закладах Великої Британії / В. І. Бобрицька // Вісник Черкаського національного університету. Серія : Педагогічні науки. — 2012. — № 15 (228). — С. 12–17. 8. **Boreham N.** A theory of collective competence : challenging neo-liberal individualisation of performance at work / N. A. Boreham // British Journal of Educational Studies. — 2004. — № 52 (1). — P. 5–17. 9. **Moon J. A.** Learning journals / J. Moon // A handbook for academic students and professional development. — London, 2006. — 79 p. 10. **Badri M.** The social cognitive model of work satisfaction among teachers: Testing and validations / M. Badri, T. Elmourad, V. Ferrandino // International Journal of Education Research. — 2013. — Vol. 57. — P. 12–24. 11. **Baker J.** The English Language Teachers Handbook / J. Baker, H. Westrup. — London, 2003. — 234 p. 12. **Стрункіна Ю. В.** Профессиональная подготовка педагогических кадров во второй половине XX века : на материалах Великобритании и России : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Стрункіна Юлия Владимировна. — Ставрополь, 2012. — 183 с. 13. **Хижняк О. В.** Підготовка майбутніх учителів у системі вищої освіти Великої Британії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Хижняк Олена Вікторівна ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. — Луганськ, 2013. — 240 с.

Козаченко Ірина Віталіївна — викладач кафедри іноземної філології і методики навчання, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Сміт Згурівка, вул. Кошового 50, Київська область. 07600, Україна.

E-mail: koza4enko2012@yandex.ru

tel: +38 0935710302

<http://orcid.org/0000-0002-4210-4356>

Kozachenko Iryna Vitaliivna — Lecturer of English, State High Educational Establishment «Pereiaslav-Khmelnytskyi State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda». Ukraine. 07600, Kyiv region, V.c.t. Zghurivka, 50 Koshovogo Str.